

Jan Amos Comenius, *Orbis sensualium pictus (Lumea sensibilă în imagini)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2016, ediție îngrijită, traducere în limba română, studiu introductiv de Marcela Ciortea, 394 p.

Ioan-Mircea FARCAȘ

Centrul Universitar Nord din Baia Mare
Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

Lucrarea *Orbis sensualium pictus (Lumea sensibilă în imagini)*, autor Jan Amos Comenius, apărută într-o formă grafică excepțională datorată intenselor preocupări ale prof. Marcela Ciortea, constituie o apariție inedită în literatura de specialitate românească.

Cunoscut ca mare iubitor de copii, Jan Amos Comenius și-a dedicat viața studierii și perfectării metodelor educative, fiind considerat „învățătorul popoarelor” (p. VII). A fost tradus în circa 20 de limbi și a fost perceput ca un deschizător de drumuri în educație și didactică (p. VI), mai ales datorită faptului că el susținea ideea că elevii trebuie să învețe, în primul rând, în limba maternă și abia apoi în latină, ceea ce era contrar curentului de la acea epocă (secolul al XVII-lea).

Eforturile cercetătoarei Marcela Ciortea au fost răsplătite prin apariția unui volum care beneficiază de un generos studiu introductiv, prin care suntem familiarizați cu lumea lui Comenius, pedagog care a propus și metoda revoluționară de învățare prin joacă.

Lucrarea *Orbis sensualium pictus* sau *Lumea sensibilă în imagini*, „prima lucrare ilustrată de literatură pentru copii din istoria cunoscută până acum a literaturii ... prezintă, pe baza celor patru elemente aer, pământ, apă și foc, numeroase cunoștințe despre om și natură, despre tehnică și manufactură, despre societate și religie, în scurte poezioare însoțite de imagini, punctând, și în text, și în imagine, prin cifre, elementele care trebuie evidențiate (p. XIV)”.

Din studiul introductiv, realizat de Marcela Ciortea, aflăm că *Orbis pictus* a avut un mare succes în epocă, fiind principalul manual pentru copii timp de două secole, apreciat de Kant, Herder și de împărăteasa Maria Tereza care l-ar fi impus „ca manual oficial în școlile din imperiu în secolul al XVIII-lea” (p. XV).

Profesoara Marcela Ciortea întreprinde un excurs detaliat în viața și activitatea pedagogului Comenius, preocupat de metode de învățare și care propune metoda naturală în învățarea limbilor străine, în special a latinei, bazată pe *teorie, practică și uz* adică, *să știi, să acționezi și să vorbești* (p.

XVII). Cunoscut ca părinte al pedagogiei moderne, Comenius este apreciat în mod deosebit pentru cea mai cunoscută operă a sa, *Didactica magna*.

Orbis sensualium pictus, a treia lucrare inspirată din natură, bazată pe metoda naturală inițiată de Comenius, s-a bucurat de un mare succes și a fost tradusă în mai multe limbi, valoarea ei fiind accentuată și de analiza critică pe care autoarea o face cu privire la diferitele ediții aparținând unor discipolii ai lui Comenius, care au adus diverse modificări, atât la nivelul textului, cât și la cel al ilustrațiilor. Astfel, sunt luate în discuție ediții din 1707, 1738, 1777, 1781, 1820, în care Marcela Ciortea sesizează diferențe la nivelul structurii, la nivelul topicii, la nivelul sinonimiei și la nivelul conținutului. De asemenea, analizează și imaginile din șase ediții: Londra – 1659, Nürnberg – 1678, Londra – 1777, New York – 1810, Hradec Králové 1833, Cibin (Sibiu) – 1738, remarcând similitudini și diferențe.

Studiului introductiv i se asociază o serie de imagini care vin să completeze argumentele susținute. De asemenea, un inspirat *Tabel cronologic* și o listă bibliografică sporesc valoarea volumului de față.

Din nota asupra ediției mai aflăm că Marcela Ciortea a folosit în traducerea românească exemplarul ediției neilustrate **Orbis sensualium trilingvis, latina, germanica & hungarica, Cibinii (Sibiu)**, 1738, identic cu ediția din 1703, de la Brașov, pe care le completează cu ilustrațiile din ediția bilingvă (latină, maghiară) apărută tot la Brașov, în 1675.

Fiind tipărită color, lucrarea *Orbis pictus* devine și mai atractivă, micii cititori, precum și adulții sesizând cu ușurință cifrele și inițialele cuvintelor. Cele 356 de pagini sunt urmate de aproximativ alte 150, tot color, care înfățișează diverse aspecte din activitatea pedagogului Comenius, precum și imaginile protectorilor săi, copertile cărților și a edițiilor acestora etc.

Orbis sensialium pictus, apărută prin grija și eforturile profesoarei Marcela Ciortea, de la Universitatea „1 Decembrie 1918”, reprezintă o valoroasă contribuție a unui pedagog contemporan și coleg de-al nostru într-un demers laudabil de recuperare și punere în evidență a unor idei revoluționare, care, deși inițiate în urma cu 400 de ani, se dovedesc mereu actuale.